

χιών είδος τοῦ πολιτεύματος ἀληθεύει ὅτι τὸ σύνταγμα τῶν εἶναι δημοκρατικώτατον καὶ οὐδὲν οὐδαμῶς περιέχει ἔγχος οὔτε παλαιᾶς οὔτε νέας ἀριστοκρατίας. Κατὰ τὸν Βωλιού καὶ τὸν Σμέδλερ ἡ Ἑλλάς εἶναι πολιτεία δημοκρατικὴ ἔχουσα πρόεδρον κληρονομικόν, διότι ὁ βασιλεὺς μικρὰν κέκτηται δύναμιν, ὡς ἰσάμενος ἀπέναντι μιᾶς μόνης Βουλῆς, προερχομένης ἐκ καθολικῆς σχεδὸν ψηφοφορίας. Ἄλλοτε ὑπῆρχε καὶ Γερουσία· αὕτη ὅμως ταχέως κατηργήθη, ὑποληφθεῖσα πάντη περιττὸς τροχὸς ἐν τῇ πολιτικῇ μηχανῇ. Οὕτω δὲ, μόνον δύο ἐκ τῶν νεωτέρων τῆς Ἀνατολῆς κρατῶν ἔχουσι τὸ ἐνιαεῖον βουλευτικὸν σύστημα, ἡ Ἑλλάς καὶ ἡ Σερβία. Σημειωτέον ἐν τούτοις ὅτι πάντων τῶν ἐν Ἑλλάδι κακῶν αἷτιον δὲν εἶναι οὔτε τὸ σύνταγμα, οὐδὲ οἱ νόμοι, ἀλλὰ τὰ ἔθιμα καὶ τὰ ἦθη. Ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα πρέπει νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι φρόνιμοι ὄντες οἱ Ἕλληνες καὶ ἐν ταῖς κακίαις αὐτῶν, οὐδὲν ἄλλο ὄπλον μετέρχονται κατὰ τοὺς κομματικούς ἀγῶνας ἢ τὸν λόγον καὶ τὴν δημοσιογραφίαν. Ἐνίοτε προσφεύγουσιν εἰς τὴν βραδουργίαν ἢ τὴν διαφθορὰν, οὐδέποτε δὲ εἰς τὴν βίαν. Τὸ μικρὸν κράτος, εἰ καὶ προήλθεν ἐκ λαοῦ ληστῶν καὶ πειρατῶν, ἀγνοεῖ τὰς στρατιωτικὰς στάσεις καὶ τοὺς ἐμφυλίου πολέμους. Καθόλου εἰπεῖν οἱ νῦν Ἕλληνας ὁμοιάζουσιν ἐν τοῖς πλεονεκτήμασι καὶ ταῖς ἐλλείψεσιν αὐτῶν πρὸς τοὺς Ἕλληνας τῶν Ῥωμαϊκῶν χρόνων μάλλον ἢ τοὺς Βυζαντίου.

Τῶν Τούρκων καὶ τῶν Ἑλλήνων ἡ μεγάλη ἀντίθεσις διαφαίνεται μὲν καὶ ἐν ἄλλοις πολλοῖς, πρῶτιστα δὲ καὶ μάλιστα ἐν τῇ μισομαθείᾳ καὶ τῇ φιλομαθείᾳ. Ἡ δημοτικὴ ἐκπαίδευσις ἐν Ἑλλάδι ὑπάρχει εὐρύτερον διαδεδομένη ἢ ἐν Βελγίῳ καὶ Ἀγγλίᾳ. Τὴν πρόοδον ταύτην δὲν πιστεύουσιν ἴσως οἱ τοὺς νῦν Ἕλληνας ὑπολαμβάνοντες ὁμοίους τοῖς πρῶην κλέπταις. Ἀλλ' οἱ διὰ τῶν δημοτικῶν ἀσμάτων κλεῖσθέντες πειραταὶ καὶ κλέπται, ὅσον καὶ ἂν ἀνήκωσιν εἰς ἐγγύτατον παρελθόν, φαίνονται τοσοῦτον ἀφεστῶτες, ὥστε τὰ παλαιὰ παληκάρια νομίζουσιν ἑαυτοὺς ξένους ἐν αὐτῇ ἐκείνῃ τῇ χώρᾳ, ἣν διὰ τῶν ἰδίων θραχιόνων ἀπληρευθῆσαν. Ὁ Ἕλλην πειρατὴς ἐξηφανίσθη ἀνεπιστρεπτεῖ· ὁ κλέπτης ἐτηρήθη μὲν χρόνον μακρότερον, ἀπεκρούσθη δὲ τέλος εἰς τὸ τουρκικὸν ἔδαφος. Τῷ 1863, ὅτε πρῶτον κατέπλευσεν εἰς Ἑλλάδα ὁ Βωλιού, ἡ Ἀττικὴ ἔγμε ληστῶν· αἱ παρὰ τῷ Δηλίῳ σφαγαὶ ἐπὶ ἀνεγχοῦ παντελῶς καθάρσιν· τῷ δὲ 1873 ἐξεπλάγη ἐπὶ τῇ ἀλλοιώσει ὁ αὐτὸς γάλλος περιηγητής. Τὸ πτωχὸν βασίλειον ἐπαθεν ὑπὸ τῆς ληστείας διὰ τὴν ἑλλείψιν σιδηροδρόμων· ἀλλὰ τῶν ἀδυνάτων ἦτο νὰ στρωθῶσι σιδηροδρόμοι μακροὶ καὶ ἐπικερδεῖς ἕνεκα τοῦ λίαν στενοῦ τῶν ὁρίων. Ἐφ' ὅσον ἡ Θεσσαλία εἶναι τουρκικὴ, δὲν

ὑπάρχει ἐλπίς ὅτι θὰ στρωθῇ σιδηροδρόμος· καταδεδικασμένη λοιπὸν εἶναι ἡ Ἑλλάς νὰ μὴ ἔλθῃ εἰς ἐπικοινωνίαν πρὸς τὴν ἄλλην Εὐρώπην, ἐφ' ὅσον δὲν ἀλλοιοῦνται αἱ τοπικαὶ αὐτῆς σχέσεις. Ἡ λαμπροτέρα ὄψις τῆς Ἑλλάδος καὶ ἡ κυρία τοῦ πλοῦτου αὐτῆς πηγὴ εἶναι τὸ ἐμπορικὸν αὐτῆς ναυτικὸν ἐκ 5,000—6,000 σκαφῶν καὶ 30,000 ναυτῶν, ἐπομένως πολλῶ ἀνώτερον τοῦ τουρκικοῦ, τὸ ὅποῖον ἄλλως ἔχει καὶ πληρώματα ἑλληνικά. Τὸ αὐτὸ ναυτικὸν ὅμως εἶναι κατὰ τὸν χρόνον καὶ ἡ ἀδυναμία τῆς Ἑλλάδος· διότι, ὡς ἐν τοῖς παλαιοῖς, οὕτω καὶ ἐν τοῖς νεωτέροις χρόνοις ἡ κλίσις εἰς τὴν ναυτιλίαν καὶ τὸ ἐμπόριον συντελεῖ εἰς τὴν διασπορὰν τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς ἐπὶ τῶν ἀκτῶν τῆς Ἀφρικῆς, τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Εὐρώπης.

Ἐκ τῆς διασπορᾶς καὶ τοῦ διαιρητισμοῦ τοῦτου προκύπτει ἰδιόρρυθμός τις πολιτικῆ τῶν Ἑλλήνων πρὸς τὴν Τουρκίαν. Οἱ κάτοικοι τοῦ βασιλείου δὲν συναπαρτίζουσιν ἴσως οὐδὲ τὰ δύο πεμπτημόρια τῶν Ἑλλήνων ἀπάντων. Δύο ἢ τρία ἑκατομύρια Ἑλλήνων διικτελοῦσιν εἰσέτι ὑπὸ τὸ σκῆπτρον τοῦ Σουλτάνου ἐν Ἀσίᾳ καὶ Εὐρώπῃ. Ἐν Ἀσίᾳ ἔχει ἡ Πύλη τοσοῦτους ὑπηκόους Ἕλληνας, ὅσους ἐν Εὐρώπῃ· ἐνταῦθα μὲν ὑπάρχουσι συμπεπυκνωμένοι, μάλιστα ἐν Ἠπειρῷ καὶ Θεσσαλίᾳ· ἡ μεταξὺ τοῦ Θερμαϊκοῦ κόλπου καὶ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Ὑδροῦντος χερσονήσος, μεθ' ὅλα τὰ μίγματα Τούρκων, Ἀθιγγάνων καὶ Ἀλβανῶν, ὑπάρχει χώρα ἀναμφισβητήτως Ἑλληνικὴ· μέγα δὲ διέπραξεν ἀπ' ἀρχῆς ἡ διπλωματία λάθος, ὅτι δὲν ἀπέδωκεν εἰς τὸ ἑλληνικὸν βασίλειον χώρας, αἱ ὅποιαι θάπτον ἢ θράδιον πρέπει νὰ προσαρτηθῶσιν εἰς αὐτήν. Ἡ πολιτικὴ τοῦ βασιλείου εὐλόγως καὶ δικαίως ἐνατενίζει πάντοτε εἰς τὴν Θεσσαλίαν, τὴν Ἠπειρον καὶ τὴν Κρήτην. Τοιαύτην ὅμως πολιτικὴν δὲν ἐπιδοκιμάζουσιν ὅσοι τῶν Ἑλλήνων εἰς ἱστορικὰς ἐνασμενίζοντες παραδόσεις ἀπαιτοῦσιν ὅλην τὴν Θρακιικὴν χερσονήσον, ἥτις τὴν Μακεδονίαν καὶ τὴν Θράκην καὶ κηρύττουσι τὸν Αἴμον ἱστορικὸν καὶ γεωγραφικὸν ὄριον τοῦ ἑλληνικοῦ καὶ τοῦ σλαβικοῦ κόσμου.

**

Μέλλω νὰ περιγράψω τὸν ποιητικὸν γάμον τῶν τῆν Ὀρθρον οἰκούντων πιστῶς, ὡς ἤκουσα τὴν ἀφήγησιν αὐτοῦ παρ' εὐφυοῦς ποιμενίδος. Οὕτω τελεῖται καθ' ἅπαν τὸ ὄρος τοῦτο καὶ παρ' ἅπαντι τοῖς ποιμαῖσι καὶ γεωργοῖς τῆς Φθιώτιδος, μετὰ τινὰς τοπικὰς ἢ φυλετικὰς διαφορὰς. Εἶναι δ' ὁ γάμος ἡ μεγίστη τελετὴ τοῦ ποιμένος, καὶ ἕνεκα τούτου ἐτελεῖται μετὰ πολλῆς ἐπισημότητος. Τὸ ὄλον τῆς τελετῆς ταύτης, τὸ ἄσμα, αἱ εὐχαὶ καὶ αἱ προλήψεις δηλοῦσι τὸ δέος μεθ' οὗ εἰσέρχεται ὁ ποιμὴν εἰς τὸ πολυκύμαντον τοῦ πρακτικοῦ βίου στάδιον, καὶ παντὶ σθένει προσπαθεῖ νὰ φέρῃ τὴν εὐδαιμονίαν ἐν τῇ καλύβῃ του. Μετ' ἀξιοπαρατήρητου σπουδῆς πειροῦνται· ἀποφύγῃσι πᾶν τὸ παρ' αὐτοῖς δυσόριον νομίζόμενον. Ἀνσυμβῆ νὰ μετανοήσῃ ὁ πενθερὸς, ἐνῶ ἐπορεύθησαν πρὸς παρακλήν τῆς νύμφης, ἐκλαμβάνουσι τοῦτο ὡς μέγιστον ἀ-

τύχημα, τὴν διακοπὴν τοῦ γάμου, καὶ πορευόμενοι εἰς ἄλλο ποιμνιστάσιον αὐθημερὸν λαμβάνουσι τὴν παρατυχοῦσαν νύμφην. Ὡς πρὸς τὴν προίκα, ἀπαραβάτως ὑπέκουον εἰς τὸν νόμον τοῦ Σόλωνος: «Ὁδὲ γὰρ ἐβούλετο μὴ σφοδρὸν οὐδ' ὄνιον εἶναι τὸν γάμον, ἀλλ' ἐπὶ τεκνῶσιν καὶ χάριτι καὶ φιλότῃ γίνεσθαι τὸν ἀνδρὸς καὶ γυναῖκος συνοικισμόν». Ἐν ἄπρικοις τὰ μέγιστα συντελεσι παρ' αὐτοῖς εἰς τὴν ἐπικρατοῦσαν ἤθικην. Ἄποροι καὶ ὄρφαναι κόραι νυμφεύονται μετὰ τῆς αὐτῆς εὐκολίας ὡς καὶ αἱ τῶν πλουσίων ποιμένον. Σπανίως δ' ἀπαντᾷ τις μεταξὺ ἑκατὸν οἰκογενεῖων εἰκοσιπενταετῆ ἄνωμον κόρην. Ὁ ἔρωσ, ἀγνὸς καὶ ἀφελέστατος, συνήθως προηγείται τοῦ γάμου. Ἀμα δὲ παρατηρήσωσιν οἱ μελλόνυμφοι τὴν ἀναβολὴν τῆς τελέσεως αὐτοῦ, ἕνεκα ἀπορίας τοῦ πενθεροῦ ἢ μὴ παρδοχῆς τινὸς τῶν συγγενῶν, εὐκόλως προσφεύγουσιν εἰς τὴν παρ' αὐτοῖς συνήθη Σπαρτιατικὴν ἀρπαγὴν. Τὸ ποιμνικὸν φύλον ἐθεωρήθη μέχρι τοῦδε ὡς ἀπόβλητον τῆς κοινωνίας μέλος, ἕνεκα τῆς ληστείας· ἐγκατελείφθη εἰς τὴν φυσικὴν του κατὰστασιν, ἢ κοινωνία δ' ἅπαντα ἠσθάνετο ἀπέχθειαν κατ' αὐτοῦ. Ἐξετάζοντες σπουδαίως τοὺς ποιμένας, τὰ φυσικὰ ταῦτα τέκνα, θ' ἀπορήθη πῶς δὲν εἶναι χειρότεροι. Οὐδέποτε ὁ διδάσκαλος ἐπιαιδαλώγησεν αὐτοὺς, οὐδέποτε ὁ ἱερεὺς ἐπειράθη διὰ τοῦ θεοῦ λόγου νᾶ μαλᾶξῃ τὴν καρδίαν αὐτῶν. Ἄσιποτε σφεδρὸν εἰς τὰ ὄρη καὶ τὰς φάραγγας ζῶντες, μετὰ τῶν ἀγρίων θηρίων παλαίοντες, εἶναι θαυμαστὸν πῶς δὲν ἀπέδωλον ἐντελῶς τὴν ἀνθρωπίνην ἡμερότητα. Τοῦτο βεβητῶς ὑφέλλεται εἰς τὸ ἠθικὸν τοῦ οἰκογενειακοῦ βίου καὶ εἰς τὸ γενικὸς εὐάγωγον καὶ μακρικὸν τὸ χαρακτῆρος τοῦ Φθιώτου. Καιρὸς ἦδη νᾶ μεριμνήσῃ ἡ τε Κυβέρνησις καὶ ἡ κοινωνία ὑπερ τοῦ φύλου τούτου, ὅπου, ὄν εὐφρῆς καὶ εὐρωστῆρ, ἀφεικτικῶς διὰ τῆς ἐκπαιδεύσεως θὰ φέρῃ γενναίους καρπούς. Ποιμνικὰ σχολεῖα εἶναι χρησιμώτατα διὰ πολλοὺς λόγους, οὓς δὲν εἶναι τοῦ παρόντος νᾶ ἐλθέσω. Ε. Δ.

Περὶ τοῦ γάμου τῶν

ΠΟΙΜΕΝΩΝ ΤΗΣ ΘΟΥΡΟΣ

Πρότασις γάμου.

Ἄμα ἀποφασισθῆ ἡ ἐκλογὴ νύμφης ἕκ τινος ποιμνιστασίου, πηγαίνουσιν εἰς ἡ δὴ ἐκ τῶν συγγενῶν τοῦ γαμβροῦ πρὸς ἐπιθεώρησιν αὐτῆς, ἀλλὰ μὴ ἀρκούμενοι εἰς τοῦτο, πέμπουσι καὶ μίαν γριάν, ἥτις ἐπιθεωρεῖ μετὰ προσοχῆς τὴν νύμφην. Ἄμα δ' ἀρέσῃ αὕτη, προτείνουν μυστικῶς οἱ προσζηνῆται εἰς τὸν πενθερὸν καὶ τὴν πενθεράν, ἂν ἔχουσιν εὐχαρίστησιν νᾶ δώσωσι τὴν θυγατέρα αὐτῶν, ἢν εἶδον καὶ εὐχαριστήθησαν. Εἰς τὴν πρότασιν ταύτην ἀπαντᾷ συνήθως ὁ πατὴρ· εἶδετε καὶ εὐχαριστήθητε· θὰ ἰδῶ καὶ ἐγὼ ἐν τῇ ἐβδομηκαδιᾷ ἀγορᾷ τὸ προσεχὲς Σάββατον τὸν γαμβρὸν, καὶ σᾶς ἀπαντῶ.

Ἄμα εὐχαριστήθη καὶ ὁ πατὴρ, ὀρίζουν τὴν ἡμέραν τῶν ἀρραβῶνων (τῆς συμβάσεως).

Ἀρραβῶν.

Τὴν προσδιορισθεῖσαν Κυριακὴν θὰ ὑπάγωσι τέσσαρες ἢ πέντε συμπέθεροι εἰς τὴν καλύβην τοῦ πενθεροῦ, φέροντες μίαν κόφραν οἴνου καὶ μίαν κουλουράν. Μετὰ μικρὰν ἀνάπαυσιν τελοῦσι τὰ τῶν ἀρραβῶνων, ἀλλάζοντες τὰ δακτυλίδια καὶ θέτοντες αὐτὰ ἐπὶ τινος ταψίου· τότε δ' εἰς τῶν πλησιεστέρων τοῦ γαμβροῦ συγγενῶν ῥίπτει ἐντὸς τοῦ ταψίου ἐν τάλληρον· οἱ δὲ περικαθήμενοι ἀστειεύονται λέγοντες αὐτῶ, τοιοῦτο ταψὶ δὲν γανόνεταί με ἐν τάλληρον· καὶ οὕτως ἀναγκάζεται νᾶ ῥίψῃ χρῆματὰ τινὰ ἀκόμῃ· ἔπειτα δὲ κατὰ σειρὰν ῥίπτουν ὅ,τι βούλον-

ται καὶ οἱ ἄλλοι. Τὰ χρήματα ταῦτα, κεράσματα τῆς νύμφης καλούμενα, μεταποιῶνται ὑπ' αὐτῆς εἰς ἄλυσιν, ἢν θέτει εἰς τὸν λαίμῶν τῆς. Μετὰ ταῦτα προσδιορίζουν τὴν ἡμέραν τοῦ γάμου, ὅτε ὁ πενθερὸς ὀρίζει, ἀναλόγως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν συγγενῶν του, τὰ δῶρα, ἅτινα ὀφείλει νᾶ φέρῃ ὁ γαμβρός. Συνήθως εἶναι τὰ ἀκόλουθα· ἐν ζευγὸς πεδίλων διὰ τὴν νύμφην, μία πόρπη καὶ μία ζώνη ἀργυρᾶ, ἐν ζευγὸς ἐνωτίων, εἰς κοῦκλος, ἓ ζεύγη τινὰ τσακρουχίων καὶ πεδίλων, εἰς ἀμῶνς (τὸ καλούμενον ψητὸν τῆς νύμφης), μία κουλουρά καὶ ἐν ζευγὸς πεδίλων τοῦ νουνοῦ. Ἀφοῦ δ' εὐωχῆσονται πίνοντες οἶνον καὶ ἄδοντες, προσδιορίζουσι τὴν ἡμέραν τοῦ γάμου καὶ ἀναχωροῦσιν οἱ συμπέθεροι.

Γάμος.

Κατὰ τὴν τελευταίαν Τετάρτην συναθροίζονται πολλαὶ γυναῖκες, ἔχουσαι μεθ' ἑκυτῶν καὶ δύο ἄρβεννα παιδιὰ καὶ μίαν κόρην, εἰς τὴν καλύβην, ἵνα πιάσωσι τὰ προζύμια τοῦ γαμβροῦ. Ταῦτα δὲ τὰ παιδιὰ καὶ ἡ κόρη, ἐξ ὧν οὐδὲν εἶναι ὄρφανόν, κοσκινίζουσι τὸ ἄλευρον, ὅτε οἱ συγγενεῖς τὸ ἀσημόνουσι, ῥίπτοντες ἀργυρᾶ νομίσματα (δῶρα τῶν γυναικῶν αὐτῶν)· τούτων δὲ γινόμενων ἄδουσι συγχρόνως τὸ ἐπόμενον ἄσμα·

Εὐχῆσου με, μανοῦλά μου, ἵστα πρώτα κοσκινίδια.
Μὲ τὴν εὐχῆ μου, γυιόκα μου, Θεὸς νᾶ σὲ προκόψῃ.
Εὐχῆσου με, πατέρα μου, ἵστα πρώτα κοσκινίδια.
Μὲ τὴν εὐχῆ μου, γυιόκα μου, Θεὸς νᾶ σὲ προκόψῃ.
Εὐχῆστέ μ', ἀδερφάκια μου, ἵστα πρώτα κοσκινίδια.
Μὲ τὴν εὐχῆ μας, γυιόκα μου, Θεὸς νᾶ σὲ προκόψῃ.²
Ἄγορας τ' ἀναπιάνει, Ξανθὴ τ' ἀναβατικεῖ
Μὲ μάνα, μὲ πατέρα, μ' ἀδέρφια, μὲ ἑαδέρφια,
μ' οὐλο τὸ συγγενό της.

Ἀφοῦ δὲ ἄσωσι τὸ ἄσμα αὐτὸ μετὰ περιπαθοῦς καὶ λιγυρᾶς φωνῆς, ὑπεμφαινούσης πάντοτε τὸ δύσκολον τῆς κτήσεως τῆς εὐδαιμονίας, τρώγουσι καὶ πίνουσι περικαθήμενοι πέριξ λιτῆς τραπέζης. Μετὰ δὲ τοῦτο ἄρχονται τοῦ ἀκολούθου ἄσματος·

Κύργιοί μου, ποῖός τὸν κάνει αὐτὸν τὸν νέον γάμον;
Ὁ πατέρας μου τὸν κάνει αὐτὸν τὸν νέον γάμον.
Κύργιοί μου, ποῖός τὸν κάνει αὐτὸν τὸν νέον γάμον;
Ἡ μάνα μου τὸν κάνει αὐτὸν τὸν νέον γάμον.
Μὲ τ' ἄνθι, μὲ τὸ ρόδι, μὲ τὸ φιλὶ πλεμμένον.
Τὰ ἑαδέρφια μου τὸν κάνουν αὐτὸν τὸν νέον γάμον.
Μὲ τ' ἄνθι, μὲ τὸ ρόδι, μὲ τὸ φιλὶ πλεμμένον.
Οἱ μπαρμπάδες μου τὸν κάνουν αὐτὸν τὸν νέον γάμον.
Μὲ τ' ἄνθι, μὲ τὸ ρόδι, μὲ τὸ φιλὶ πλεμμένον.
Οἱ θειαδούλαις μου τὸν κάνουν αὐτὸν τὸν νέον γάμον.
Μὲ τ' ἄνθι, μὲ τὸ ρόδι, μὲ τὸ φιλὶ πλεμμένον.³

Εἶτα δὲ, ἀφοῦ καὶ ἄλλα ἄσματα ψάλωσιν, ἀπέρχονται. Τὴν μὲν Πέμπτην αἱ γυναῖκες τοῦ ποιμνιστασίου θὰ φέρωσι ξύλα εἰς τὴν καλύβην τοῦ γαμβροῦ, τὴν δὲ Παρασκευὴν θὰ ζυμώσωσι

1. Σκέπη νυμφική, κάλυμμα τοῦ προσώπου λεπτότατον, καλύπτρα.

2. Ἐπαναλαμδίνουν τὸν αὐτὸν στίχον λέγουσαι· μπαρμπάδες μου, θειαδούλαις μου, ἑαδέρφια μου.

3. Τὴν δὲ Πέμπτην τὸ ἐσπέρας πίνουσι τὰ προζύμια τῆς νύμφης ἄδοντες τὰ ἴδια ἄσματα.